

به نام خالق خیر، خوبی، زیبایی
کلاس مقدماتی دکتر شریف ۹۴-۹۳
خلاصه مباحث جلسه اول

نکات موردتوجه

- واقعیت طراحی یک کلاس به گونه‌ای که بخواهیم اثرگذار باشد به این گونه است که با ضعیف‌ترین منطق طبق یک واحد دانشگاهی هفته‌ای ۳ کلاس باید باشد که مقدور نیست. طول مدت کلاس نباید بیشتر از ۳۰ تا ۴۵ دقیقه باشد که با توجه به شرایط زندگی امروز نیز این مسئله امکان‌پذیر نیست. حتی بهتر است زمان آن نیز ثابت نباشد و مثلاً هنگام غروب باشد طبق نظم کائنات. ولی چون این شکل برگزاری کلاس امکان‌پذیر نیست پس از تهیه نکات برگه بر تلاش خود شما در فاصله بین کلاس‌ها تکیه شده است.
- انجام با دقت نکات ذکر شده در برگه موجب دستاورد خوبی به لطف پروردگار خواهد شد:
 - هماهنگی با دبیر محترم
 - مراجعه منظم به سایت نیک طینت
 - شرکت منظم در جلسات با توجه به پیوسته بودن مطالب
 - چون اصل آموزه‌های ما این است که در مسیر تربیت باید پله به پله حرکت کرد لذا شرکت منظم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا از آموزه‌ها نکته‌ای جا نیفتد.
 - تفکر و تدبر در عنوان و مباحث جلسه قبل و بعد از جلسه
 - انجام تمرینات در خارج از کلاس
 - فرزند پروری تشکیل شده از مقوله‌های کوچکی از علم و مقوله‌های بزرگ‌تری از مهارت. مانند رانندگی. لذا چون بحث مهارتی است تمرین‌ها را با دقت انجام دهید.
 - ارتباط تنگاتنگ با کتاب
 - لطفاً هر فرد یک کتاب داشته باشد و ارتباط با مطالب خوانده شده داشته باشد. مثلاً نظر خود را نسبت به مطلب خوانده شده در گوشه کتاب یادداشت کند. این امر سبب می‌شود مراحل رشد و پویایی خود را در کتاب ببینید.
 - یک دفتر جهت تمرینات عملی داشته باشید. این دفتر به شما نشان می‌دهد که چگونه داریم گام به گام به جلو می‌رویم.
 - حضور یک ربع قبل از ساعت رسمی جلسات
 - پیش‌بینی یک محل مناسب جهت نگهداری کودک. در صورتی که آرامش ندارید شرکت در کلاس را به زمان مناسب موکول کنید.
 - در صورتی که به دلیلی مطالب جلسات قبل را از دست دادید جلسات ۵ و ۱۰ و ۱۵ را حتماً شرکت کنید. نخ تسبیح آموزه‌ها در این جلسات اتفاق می‌افتد.
 - تذکر مهم: لطفاً تا پایان دوره در ارتباط با فرزندانان تغییر رفتار ندهید.
 - در طول دوره، تا حد امکان، از یادگیری آموزه‌های مشابه دیگر خودداری کنید.

عنوان بحث: تربیت دینی کودک

اصطلاح تربیت دینی کودک بر اساس اندیشه‌ها و آموزه‌های مرحوم دکتر رجبعلی مظلومی شکل گرفته است. ریشه مباحث ما به صورت عمومی مربوط به آقای دکتر مظلومی است.

سند مکتوب اصلی ما نیز کتاب چگونه با فرزند خود گفتگو کنیم است که توسط دو نفر از شاگردان مرحوم دکترهایم جینات و بر اساس آموزه‌های ایشان نوشته شده است. ولی ریشه مباحث از دکتر مظلومی است. چون بین مباحث دکتر مظلومی و دکترهایم جینات هماهنگی و شباهت بسیاری یافتیم و تاکنون تناقض مهمی دیده نشده است لذا کتاب مذکور انتخاب شده است.

از موارد دیگر ریشه‌های بحث تجربیاتی است که خانواده بزرگ ما به دست آورده‌ایم. برگه‌هایی که می‌نویسید و یا نقاشی‌هایی که می‌کشید و یا تمرین‌هایی که به همراه می‌آورید می‌تواند جزء مستندات ما قرار گیرد و از کنار آن‌ها کلی تجربه به دست آوریم.

مبانی، ساختار و شیوه‌های تربیت

هر علمی دارای مبانی است و یکسری روش‌ها. بیشترین چیزی که از کتاب دیده می‌شود روش‌هاست. اغلب سؤال‌های ما نیز از روش‌هاست. اگر کسی مبنا را خوب نشناسد احتمال خطا در روش‌ها زیاد است. لذا مبناها را مشخص می‌کنیم و حتی بر اساس مبانی روش‌ها را کنترل می‌کنیم. در دنیای کنونی روش‌های زیادی به طرق مختلف رسانه‌ای به ما می‌رسد و سؤال اینجاست با کدام خط کش تشخیص دهیم که این روش درست است یا غلط؟ این خط کش، خط کش مبانی است.

همچنین پروردگار عالم یک سازمانی را درست کرده است که مبانی را از طریق این ساختار و سازمان به خوبی گرفته و به شکوفایی روش‌ها و شیوه‌ها برساند. این ساختار خانواده است. ساقه اصلی بحث تربیت خانواده است. این ساختار باید حداقل ۵۰٪+ را در سهم تربیت داشته باشد. این جایگاه را هیچ نهاد دیگری همچون مدرسه، مسجد و یا مؤسسات دیگر نباید پر کنند و هر جایی چنین ادعایی کرد درک نادرستی از تربیت دارد.

خانواده غیر از محل تربیت فرزندان محل تربیت پدر و مادر نیز هست.

یکی از مبانی تربیت، اصلی است که انسان به خاطر آن می‌تواند اشرف مخلوقات شود و آن اختیار است. اگر اختیار را از انسان بگیریم دیگر آن جایگاه رفیع را ندارد. در بحث تربیت اختیار جزء مبانی است. یعنی در بحث تربیت هر چه بیشتر اختیار را محدود کنیم بیشتر در جهت ضد تربیت حرکت کرده‌ایم.

به عنوان مثال روش ستاره گذاشتن برای تشویق کودک به انجام یک کار بر اساس خط کش اختیار زیر سؤال است. زیرا اختیار او را محدود کرده‌ایم. به همین شکل مبنای اختیار خط‌کشی را در اختیار ما قرار می‌دهد که بر اساس آن می‌توانیم بسیاری از روش‌ها را نقد کنیم.

هر موضوعی که در جلسات صحبت می‌کنیم یا مربوط به مبانی است یا ساختار یا روش‌ها و یا ترکیب این‌ها.

معنای تربیت دینی کودک

تربیت یعنی چه؟ معمولاً وقتی راجع به تربیت صحبت می‌کنیم این دو کلمه به ذهن ما خطور می‌کند: «ساختن» و «خلق کردن» درحالی‌که تربیت این‌ها نیست؛ تربیت پرورش دادن ولی متأسفانه وقتی می‌خواهیم وارد بحث تربیت شویم، طبق معنای ساختن و خلق کردن حرکت می‌کنیم، نه پرورش دادن.

«پروردن» کار «باغبان» است. امروزه آقای دکتر گلاسر نیز مطرح کرده‌اند که در بحث تربیت دو رویکرد داریم:

- باغبان
- مجسمه‌ساز

متأسفانه ما اغلب رویکرد مجسمه‌ساز داریم. باغبان به بذر نگاه می‌کند ولی ما در رویکرد تربیت با نگاه به محصول تلاش می‌کنیم و فرزندانمان را طبق مجسمه‌ای که در ذهن خود ساخته‌ایم می‌خواهیم شکل دهیم. رویکرد باغبان کار اصلی ماست و مجسمه‌سازی بحث تربیت نیست. باغبان کسی است که به آنچه دارد توجه می‌کند و سپس مسیرش را باز می‌کند

- دینی یعنی چه؟ یعنی آقای دکتر مظلومی سعی کرده است از قرآن و احادیث و سیره بزرگان استخراج کند که چگونه تربیت کرده‌اند.
- کودک کیست؟ کودک سن تقویمی ندارد و کسی است که لحظه حال و احساسش بزرگ‌تر از برنامه و آینده‌اش است. کسی است که مسئله‌اش بزرگ‌تر از مدیریتش است. هریک از ما در شرایطی، کودک هستیم و در شرایطی باید کودک باشیم و کودک درون خود را نباید بکشیم چون نشاط ما از بین می‌رود.
- چون عنوان «تربیت دینی کودک» حاشیه‌هایی را برای فراگیران و دیگران به دنبال داشت لذا عنوان دوره به «خودآگاهی، خانواده و ارتباط مؤثر» تغییر پیدا کرد و در یک نگاه شاید بتوان در یک کلمه گفت «خودآگاهی».
- انسان خودآگاه همیشه دارای سؤال بوده و در تکاپوی پاسخشان نیز هست. یکی از سؤال‌های مهم این است: «تربیت‌کننده اصلی کیست؟ مسئولیت اصلی تربیت من و فرزندم با کیست؟»

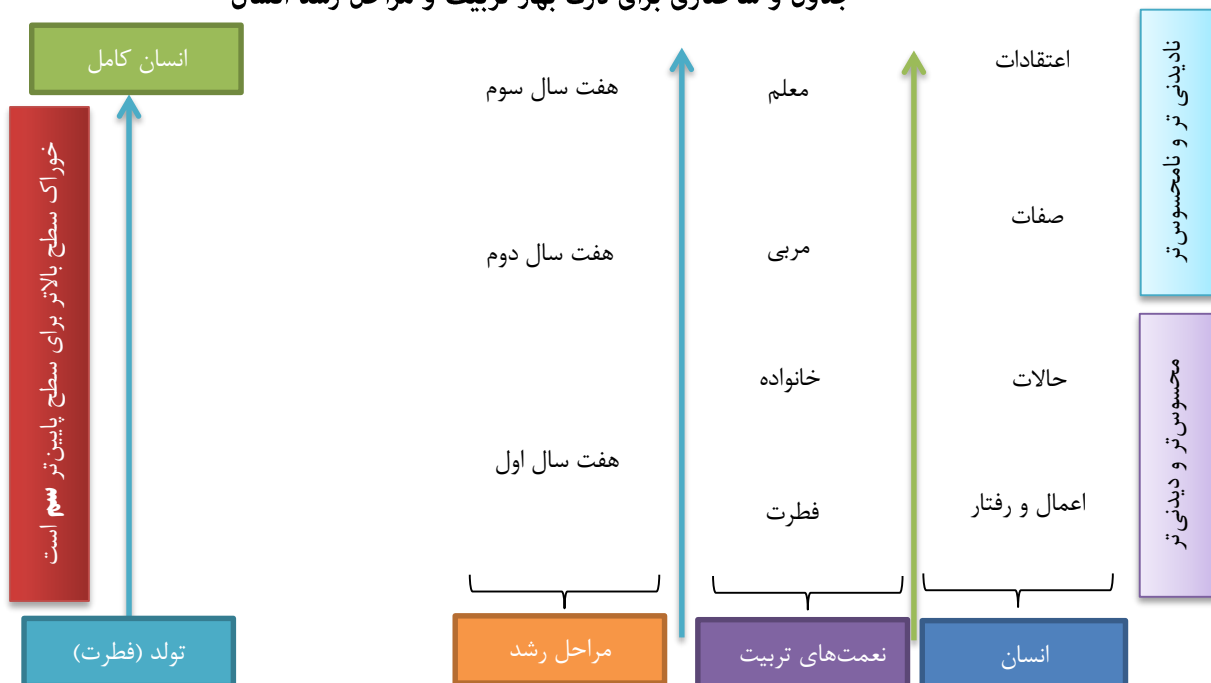
پروردگار مهربان

یکی از مسائلی که در خودآگاهی خودمان باید به آن برسیم این است که یک «ربی» وجود دارد که اصل سرمایه تربیتی در دست اوست. پروردگار هیچگاه دچار غفلت، خواب و فراموشی نمی‌شود و ظرفیت اصلی وجود هر فردی را به‌خوبی می‌داند و لذا بهترین «باغبان» است. این مرحله از خودآگاهی یعنی درک حضور و اثر پروردگار در تربیت، سبب ایجاد آرامش می‌شود. با این رویکرد کار تربیت کار راحتی است. باید اول آرامشش را حس کنیم تا بتوانیم به تربیت بپردازیم.

تربیت انسان از تربیت خود فرد آغاز می‌شود و این یک سنت پروردگار است. اگر قرار است کسی را تربیت کنیم اولین کار گرفتن انگشت اشاره به سمت خودمان است. این موضوع به‌قدری مهم است که پروردگار در قرآن به پیامبر فرموده است: به مردم بگو به من دستور داده شده است که در هر کاری اولین باشم. پیامبر تا خودشان کاری را انجام نداده‌اند به ما نگفته‌اند.

اگر خواستیم از خودم نیز شروع کنم باید بگویم پروردگارا من فهمیدم که تو اصلی هستی و من از امروز سعی خودم را می‌کنم. با تکیه بر پروردگار من سعی‌ام را می‌کنم. من فقط سرمایه تلاش دارم و همت.

جدول و ساختاری برای درک بهتر تربیت و مراحل رشد انسان

انسان یک قسمتهایی از وجودش دیدنی‌تر و محسوس‌تر است و یک قسمتهایی نادیدنی تر و نامحسوس‌تر. بیشترین چیزی که از انسان می‌توانیم ببینیم اعمال و رفتار است و آنچه نادیدنی تر است افکار و اعتقادات است. در طی مراحل رشد هرچه سن پایین‌تر می‌آید از دیدنی‌ها یعنی اعمال و رفتار باید برای تربیت استفاده کرد. حالات: ظرافت‌های رفتاری است و نادیدنی تر از رفتار است. صفات: مثل امین، صادق

اگر در بحث تربیت بین آنچه نادیدنی تر است و آنچه دیدنی تر است اصطکاک و تقابلی رخ دهد آنچه دیدنی تر است پیروز میدان و اثر گزار تر است.

نعمت‌های تربیت

- فطرت
- خانواده
- مربی: کسی است که ما از او خوشمان می‌آید و دوست داریم ادای او را درآوریم. خیلی حرف نمی‌زند. خیلی گفتاری نیست.

- معلم: کسی که از منبع، وحی می‌گیرد و به ما می‌دهد.
- ❖ ولی همه این نعمات در دل فطرت قرار دارد و اصل آن فطرت است.

فرق بین «نعمت» و «رحمت» این است که از نعمت سؤال می‌شود ولی از رحمت خیر. رحمت مثل هدیه می‌ماند و نعمت آن چیزی است که پروردگار حکیم با حساب و کتاب به ما داده است و بعد، از ما یقیناً حساب و کتاب می‌خواهد.

مراحل رشد

هفت سال اول و دوم و سوم یک خط کش کلی است و با توجه به تعریف کودک زیاد دقیق نیست و مصداق آن باید توسط خودمان معین شود.

هرچه سن کمتر باشد مصداق دیدنی‌ترها باید بیشتر باشد.

از دیدگاه دین اگر کسی سه دوره هفت سال را به‌درستی طی کند، یک انسان بالغ حداقلی است که زیر پای محکمی دارد و بایست توان مدیریت خودش را داشته باشد.

مسیر رشد از تولد به سمت انسان کامل است. کودک به‌سادگی با محیط و... ارتباط برقرار می‌کند و انسان کامل و اولیای پروردگار نیز همین‌گونه هستند و به‌سادگی ارتباط برقرار می‌کنند. وجود ما زنگار گرفته است که به‌راحتی نمی‌توانیم با اطراف خودمان ارتباط برقرار کنیم.

❖ در بحث تربیت خوراک سطح بالاتر برای سطح پایین‌تر سم است. (داستان سلمان و ابوذر). یکی از دلایل سخت‌گیری برای حضور نیز همین مطلب است که آموزه‌ها باید در سر جای خودشان قرار گیرند.

جعبه‌ابزار تربیت

- بازی
- هنر
- ادبیات

این موارد را نمی‌توان الزاماً جدا کرد و به یکدیگر پیوسته هستند.

چرا این‌ها ابزار تربیت شده‌اند؟

- اثرگذاری غیرمستقیم دارند؛
- همراه با احساس آزادی و آزادگی هستند.

آزادی جنبه بیرونی دارد و آزادگی جنبه درونی.

ابزارهای تربیت سرشارند از «احساس» که زبان مشترک همه انسان‌هاست.

دو زمینه تربیت وجود دارد: (۱) طبیعت (۲) با هم بودن بچه‌ها، با کمترین دخالت بزرگ‌ترها.

این دو زمینه اصلی تربیت است و خود سرشار از ابزارهای تربیت است. بسیاری از ابزارهای تربیت (هنر و ادبیات) از طبیعت الهام گرفته شده است.

پروردگار نیز برای تربیت اولیای خودش یعنی پیامبران صاحب‌شریعت از مسیر طبیعت و چوپانی اقدام می‌کند و از سنت‌های خودش پیروی می‌کند.

تمرین جلسه بعد

- ۱- چهار صفحه اول فصل ۴ خوانده شود.
- ۲- مانند گفتگوی فصل ۴ یک نمونه گفتگوی فردی و یک نمونه گفتگوی خانوادگی انتخاب شود.
- ۳- آزمودن والدگری از روی سایت زده شود و همراه بیاورید.

موضوع جلسه بعد: خانواده، سبک زندگی، ارتباط مؤثر

آبان ۱۳۹۳ – www.niktinat.ir